

Види цін та собівартість продукції

Собівартість продукції визначають як **виробничу і повну**. Перша визначається за витратами, пов'язаними безпосередньо з виробничим процесом, у розрахунку на одиницю відповідного виду продукції. Повна собівартість розглядається як сукупність витрат виробництва (виробнича собівартість одиниці продукції) плюс витрати, пов'язані із збереженням та реалізацією. Вона визначається за даними бухгалтерського обліку та звітності, за встановленими порядком і структурою.

Величина собівартості продукції може бути **нормативною** та **фактичною**. Нормативна собівартість розраховується на базі використання прямих витрат праці та її оплати, кількісного та грошового виразу матеріальних ресурсів та вартості різних послуг, витрат на загальногалузеве (цехове) та загальновиробниче управління та інших витрат безпосередньо пов'язаних з виробництвом, та таких, що включаються до собівартості. Для цього в першу чергу використовують технологічні карти. Фактична собівартість розраховується за тією ж структурою і схемою, на підставі фактичних витрат, відображених в обліково-звітній документації.

На сучасному етапі ринкових відносин доцільно здійснювати аналіз цін придбання та чіткий облік витрат, необхідних для виробництва закупівельних ресурсів. Слід аналізувати витрати на послуги постачальницьких, ремонтних та інших сервісних організацій.

Ціна виробника – це повна собівартість одиниці продукції плюс відповідна маса прибутку, яка відображає окупність капіталу, вкладеного у виробництво у вигляді основних фондів та оборотних засобів з урахуванням оборотності останніх.

Ціна пропозиції – це ціна товарної продукції, винесеної на ринок з урахуванням витрат на пакування, транспортування, вантажно-розвантажувальні роботи. Вона повинна узгоджуватися з ціною попиту, а в разі їх розбіжності процес купівлі може не відбутись.

Ціна попиту – це той обсяг грошей, який згоден заплатити споживач за певну продукцію, в залежності від наявності в ній корисних характеристик, в яких він відчуває необхідність. Слід зазначити, що покупець абсолютно не цікавлять витрати на виробництво та доставку товару, його цікавить тільки якість і корисність. Ціна попиту – явище гіпотетичне, яке формується безпосередньо на ринку. Ціна, яка реально визначається на товар, як правило, має опосередковане відношення до ціни попиту.

Оптова ціна реалізації – це ціна, за якою підприємства реалізують продукцію великими партіями (оптом) збутовим, переробним і торговельним організаціям. Одним із видів оптових цін є закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію. Вони повинні формуватись з урахуванням роздрібних цін за мінусом витрат та доходів заготівельних організацій та переробних підприємств певного продуктивного підкомплексу. Структуру оптових цін слід покращувати в напрямі скорочення частки затрат живої праці при підвищенні рівня її оплати, та збільшення частки прибутку,

нагромаджень для інвестування основного й оборотного капіталу виробництва.

Оптово-відпускна ціна – це ціна, за якою виробники, переробні та збутові організації продають товари іншим підприємствам і торговим організаціям. Вона встановлюється на базі оптової ціни виробництва і переробного підприємства чи збутової організації плюс ПДВ.

Роздрібна ціна – це ціна одиниці товару в торговельній мережі роздрібною торгівлі. Роздрібні ціни на продукти, які надходять у торгову мережу без промислової переробки, включають закупівельну ціну, власні витрати і прибуток заготівельних організацій, підприємств оптової і роздрібною торгівлі та податок на додану вартість. Роздрібні ціни змінюються під дією об'єктивних законів ринку, насамперед, залежно від попиту і пропозиції, які формуються, в свою чергу, під впливом ряду чинників: реальних доходів населення, темпів підвищення продуктивності праці, покращення якості продукції тощо.

Роздрібна ціна є результатом взаємодії цін попиту та пропозиції.

Світова ціна – це ціна світового ринку на кордоні нашої країни. Вона залежить від співвідношення попиту і пропозиції на світовому ринку на конкретний товар чи групу товарів, від цін на послуги транспортування та страхування, і застосовується при укладанні угод міжнародної торгівлі. Рівень світової ціни визначається національною вартістю товарів найважливіших покупців чи продавців або основних центрів міжнародної торгівлі, і встановлюється під час здійснення великих та регулярних угод з товарами у вільноконвертованій валюті на світовому ринку (біржі, аукціони). Відомості про них містяться в журналах, довідниках, бюлетенях тощо. На підставі світової ціни розраховуються ціни зовнішньоторговельних угод у відповідності до стандартів якості продукції.

Крім вищезазначених, згадаємо ще декілька видів цін, що найчастіше використовуються в економічній літературі та реальному житті:

базова – ціна пробної моделі (партії) товару для визначення його якості;

номінальна – вказується в довідниках, прайс-листах (для цінних паперів – ціна на момент їх випуску);

довідкова – визначається за угодами на певний період часу;

фактурна – ціна купівлі-продажу при визначених умовах постачання, та багато ін.

В умовах вільного ціноутворення цілеспрямована діяльність суб'єктів господарювання є неможливою без наявності оперативної достовірної інформації щодо цін, рівня попиту і пропозиції. Створення механізму збору, обробки, зберігання та поширення найбільш доступної не тільки для товаровиробників, а й для широкого кола споживачів продукції, покликане забезпечити систему цінового моніторингу, яку започатковано в Україні.

Передбачається, що служби цінового моніторингу діятимуть на районному, обласному та загальногалузевих рівнях. Вони збиратимуть та поширюватимуть ринкову інформацію через всі можливі оперативні канали і

окремі тиражування, пресу, комп'ютерну та радіотелефонну мережу тощо. Така система інформації існує у більшості країн світу.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Технології продажу товарів / Роман Яковенко. – Кіровоград : Антураж А, 2003. – 212 с.

2. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.

3. Яковенко Р. В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.

Р. В. ЯКОВЕНКО,

к.е.н., доцент